

מבחן בספרות – דימוי, האנשה ומטאפורה

מבחן על קטע · כיתות ז'–ח'

גרסה מותאמת – לתלמידים עם ליקויי למידה

הוראות:

- קראו את הסיפור "מטרייה צהובה" פעמיים. אפשר לקרוא כל שאלה פעמיים.
- ליד כל שאלה כתוב באיזו פסקה לחפש:
- מילים קשות מוסברות בתיבה הצהובה מתחת לכל פסקה.
- מה לעשות בכל שאלה – כתוב **בהדגשה**.

חלק א	חלק ב	חלק ג	חלק ד	סה"כ	בנוס
10	30	30	30	100	5 (רשות)

מטרייה צהובה חיבור שלנו

1

ביום שעברנו לעיר החדשה, השמיים היו אפורים כמו שמיכה ישנה שאיש לא כיבס כבר שנים. משאית ההובלה נֶאֱנְחָה בכבדות ונסעה, ואני נשארתי על המדרכה מול בניין זר. אמא ניסתה לחייך ואמרה: "תראי, זה קשה רק בהתחלה." הבניינים הגבוהים הביטו בי מלמעלה בִּפְנִים חֲתוּמוֹת, ואף אחד מהם לא אמר לי שלום. חיבקתי חזק את התרמיל שלי, כאילו היה גִּלְגֹּל הַצֵּלָה בים פתוח. בלילה, במיטה החדשה, הִנְעִגְוִעִים היו אבן כבדה על החזה שלי, וכמעט לא הצלחתי לנשום.

מילים קשות: **חֲתוּמוֹת** – סגורות, בלי חיוך ובלי הבעה · **נֶאֱנְחָה** – הוציאה אוויר בכבדות, כמו מי שעייף או עצוב · **גִּלְגֹּל הַצֵּלָה** – טבעת שמחזיקים בה כדי לא לטבוע · **הִנְעִגְוִעִים** – הרגשה של חוסר כשמתגעגעים

2

בבוקר הראשון בבית הספר החדש הלכתי לאט-לאט, כי הרגליים שלי היו עוֹפָּרֶת. השער הירוק של בית הספר פִּהֵק לעברי בשעמום. במסדרון, התלמידים זרמו

סביבי כמו נחל שֹׁצֵף סביב סלע, ואני עמדתי באמצע – דוֹמָמֶת, שקטה וזרה. כולם ידעו לאן ללכת. רק אני לא. בכיתה, המורה הציגה אותי בקול רם: "זאת מאיה, היא הגיעה אלינו מהצפון." עשרים וחמישה זוגות עיניים הסתובבו אליי בבת אחת, ואני רציתי להיעלם.

מילים קשות: **עוֹפֶרֶת** – מתכת כבדה מאוד • **פֶּהֶק** – פתח את הפה לרווחה, מעייפות או משעמום • **שׁוֹצֵף** – זורם בכוח ובמהירות • **דוֹמָמֶת** – בלי תנועה

3

הכיתה הייתה ים סוֹעֵר, ואני – סירת נייר קטנה בלב הים. גלים של צחוק התנפצו סביבי מכל עבר, ומשְׁבֵי לְחִישוֹת טִלְטְלוּ אותי מצד לצד. חיפשתי נָמֶל שבו אוכל לֵעֲגוֹן, אבל כל החופים כבר היו תפוסים: כל אחד ישב ליד החברים הקבועים שלו. המורה חייכה אליי מקצה הכיתה, אבל החיוך שלה נשאר רחוק, כמו מְגִדְלוֹר על חוף אחר.

מילים קשות: **סוֹעֵר** – עם רוחות וגלים חזקים • **מֶשֶׁב** – נשיבה של רוח • **טִלְטֵלוּ** – הזיזו בחוזקה מצד לצד • **נָמֶל** – מקום שבו סירות עוצרות בבטחה • **לֵעֲגוֹן** – לעצור ולהיקשר במקום בטוח • **מְגִדְלוֹר** – מגדל עם אור שמראה לסירות את הדרך

4

בהפסקה הגדולה, השמיים, שְׁהִתְאַפְּקוּ כל הבוקר, פרצו סוף־סוף בבכי. קול הגשם על גגות הפח היה דומה לְתַפּוּף של אלפי אצבעות קטנות. כל התלמידים רצו פנימה בצעקות, ורק אני נשארתי בחצר, בלי מטרייה, רטובה עד העצמות. ואז שמעתי קול: "בואי, יש פה מקום לשתיים!" זאת הייתה תמר, ילדה מהכיתה שלי, שגם הנעליים שלה כבר היו רטובות לגמרי. המטרייה הצהובה שלה נפתחה מעל ראשי כְּשֶׁמֶשׁ קטנה באמצע החורף. באותו רגע הבנתי: המטרייה הצהובה הזאת היא הנָמֶל שחיפשתי.

מילים קשות: **הִתְאַפְּקוּ** – עצרו את עצמם, לא נתנו לרגש לצאת • **תַּפּוּף** – הקשה מהירה, כמו על תוף

הלכנו הביתה יחד, צמודות זו לזו מתחת למטרייה אחת, והעיר כבר נראתה אחרת. הרחובות הרטובים נִצְצוּ כמו מראות. הבניינים, שביום הראשון הביטו בי בִּפְנֵים חֲתוּמוֹת, שטפו את פניהם בגשם וחייכו אליי בחלונות מוארים. ענן אחרון, כְּדָמוֹת כבשה לבנה, נָדַד לָאֶטוּ אל הים. בדרך סיפרה לי תמר שגם היא עברה לעיר הזאת לפני שנתיים, ושגם היא חיכתה אז למישהו שיגיד לה "בואי". מאז, הגשם הוא חבר ותיק שלי. הִגְעָנוּעִים עדיין שם, אבל האבן שעל החזה הפכה לְחִלּוֹק נָחַל קטן וחלק – כזה שאפשר לשאת בכיס.

📖 מילים קשות: **כְּדָמוֹת** – בצורה של, דומה ל־ • **נָדַד** – עבר ממקום למקום • **לָאֶטוּ** – לאט • **חִלּוֹק נָחַל** – אבן קטנה וחלקה מהנחל

חלק א – מושגים

1 מתחו קו מכל מושג אל ההגדרה שלו. (6 נק' – 2 לכל קו)

דִּמּוּי

השוואה **בלי** מילת דימוי – אומרים שדבר אחד **הוא** דבר אחר.

מְטַפֶּרָה

דבר שאינו אדם **עושה** או **מרגיש** כמו אדם.

הֶאֱנֶשָּׁה

השוואה **עם** מילת דימוי: כמו, כִּי, כאילו, דומה ל־.

2 בכל משפט יש דימוי. **הקיפו** את מילת הדימוי. (4 נק' – 2 לכל משפט)

🛒 מחסן מילים: **כמו** • **כִּי** • **כאילו** • **דומה ל־** • **כְּדָמוֹת**

א. "השמיים היו אפורים כמו שמיכה ישנה." 🌧️ פסקה 1

ב. "ענן אחרון, כְּדָמוֹת כבשה לבנה, נָדַד לָאֶטוּ אל הים." 🌧️ פסקה 5

תזכורת

יש כמו / כִּי / כאילו / דומה ל־ / כדמות? ← דימוי
 משווים בלי מילת דימוי ("הוא", "היה")? ← מטאפורה
 דבר שאינו אדם עושה פעולה של אדם? ← האנשה

3 קראו כל משפט מהסיפור. סמנו ✓ באמצעי הנכון. (24 נק' - 4 לכל משפט)

המשפט	דימוי	מטאפורה	האנשה
1 פסקה 1: "השמיים היו אפורים כמו שמיכה ישנה."	☐	☐	☐
2 פסקה 2: "השער הירוק פִּהַק לעברי בשעמום."	☐	☐	☐
3 פסקה 2: "הרגליים שלי היו עופֶּרֶת."	☐	☐	☐
4 פסקה 4: "המטרייה נפתחה מעל ראשי כְּשֶׁמֶשׁ קטנה."	☐	☐	☐
5 פסקה 5: "הבניינים חייכו אליי בחלונות מוארים."	☐	☐	☐
6 פסקה 1: "הַגְעָגוּעִים היו אבן כבדה על החזה שלי."	☐	☐	☐

4 "השמיים היו אפורים כמו שמיכה ישנה." פסקה 1. **השלימו** בעזרת מחסן המילים.

(6 נק' – 2 לכל שורה)

מחסן מילים: **השמיים שמיכה ישנה אפורים**

מה מתארים? (המִדָּמָה): _____

למה משווים? (המִדָּמָה): _____

מה משותף לשניהם? (הצד השָׁוֶה): _____

חלק ג – מבינים

5 פסקאות 1 ו-5. **סמנו** ✓ את התשובה הנכונה. (8 נק' – 4 לכל סעיף)

א. "הגעגועים היו **אבן כבדה** על החזה שלי" – מה זה אומר?

☐ על החזה שלה הייתה אבן אמיתית. ☐ הגעגועים היו קשים וכבדים לה.

☐ היא אוהבת לאסוף אבנים.

ב. בסוף הסיפור: "האבן... הפכה ל**חלוק נחל קטן** – כזה שאפשר לשאת בכיס". מה זה

אומר?

☐ הגעגועים נעלמו לגמרי. ☐ הגעגועים עדיין שם, אבל קלים יותר.

☐ הגעגועים גדלו.

6 פסקה 3. בפסקה הזאת הכיתה מתוארת כמו **ים**. **השלימו** בעזרת מחסן המילים.
(10 נק' – 2½ לכל שורה)

מחסן מילים: הכיתה מאיה – המספרת הצחוק של התלמידים
מקום בטוח – חבר או חברה

בים 🌊	בסיפור – זה... 🏠
ים סוער	
סירת נייר קטנה	
גלים של צחוק	
נמל	

7 פסקאות 1 ו-5. **השלימו** בעזרת מחסן המילים. (6 נק' – 2 לכל שורה)

מחסן מילים: לא אמרו לה שלום חייכו אליה הרגשות של המספרת

בפסקה 1 הבניינים _____.

בפסקה 5 הבניינים _____.

הבניינים לא באמת השתנו. מה השתנה? _____.

8 פסקה 4 – הרגע שבו הכול משתנה. **סמנו** ✓ (6 נק' – 3 לכל סעיף)

א. "השמיים... פרצו סוף־סוף **בבכי**" – מה קרה באמת?

☐ התחיל לרדת גשם. ☐ השמיים נשברו. ☐ ילד בכה בחצר.

ב. מה עשתה תמר?

☐ צחקה על המספרת. ☐ הזמינה אותה לעמוד איתה מתחת למטרייה.

☐ רצה פנימה.

9 פסקה 4: "המטרייה הצהובה שלה נפתחה מעל ראשי **כַּשֶּׁמֶשׁ קטנה** באמצע החורף." (8 נק')

- א. **סמנו** ✓ את המשפט **בלי** הדימוי. (4 נק')
- ☐ המטרייה הצהובה שלה נפתחה מעל ראשי.
- ☐ המטרייה הייתה שמש קטנה. ☐ השמש זרחה באמצע החורף.

ב. מה הדימוי מוסיף לסיפור? **סמנו שתי** תשובות. (4 נק' – 2 לכל אחת)

☐ אור וחום ☐ שמחה ותקווה ☐ פחד ☐ שעמום

10 השלימו את הפסקה. היעזרו במחסן המילים ובסיפור. (10 נק')

מחסן מילים: **בודדה זרה עצובה שמחה שייכת בטוחה**

מצאה חברה

- בתחילת הסיפור המספרת מרגישה _____.
- רואים את זה במשפט: "_____ (פסקה _____) _____."
- במשפט הזה יש: ☐ דימוי ☐ מטאפורה ☐ האנשה
- בסוף הסיפור היא מרגישה _____.
- רואים את זה במשפט: "_____ (פסקה _____) _____."
- היא השתנתה, כי _____.

(12 נק' – 4 לכל משפט)

מילים שיכולות לעזור:

דימוי: פעמונים • ציפור • מוזיקה

מטאפורה: בית חם • אור • מטרייה גדולה

האנשה: שר • לחש • רקד • צחק

דימוי: תמר צחקה כמו _____.

מטאפורה: החברות שלנו היא _____.

האנשה: הגשם _____ (פעולה של אדם) _____.

★ בונוס (רשות) – 5 נק'

ציירו את התמונה שהכי אהבתם בסיפור. **כתבו** מתחת: איזה אמצעי זה? _____

סיימתי? ☒

☐ עניתי על כל השאלות.

☐ בכל שאלה חיפשתי בפסקה הנכונה

☐ קראתי שוב את מה שכתבתי.

כל הכבוד! ✨

מחווין למורה – מבחן בספרות – דימוי, האנשה ומטאפורה

(גרסה מותאמת)

יש לקבל כל תשובה נכונה גם אם ניסוחה שונה. ההגדרות: דימוי – השוואה עם מילת דימוי; מטאפורה – השוואה בלי מילת דימוי; האנשה – פעולה או תכונה של אדם לדבר שאינו אדם.

חלק א – 10 נק'

שאלה 1 (6): דימוי ← "השוואה עם מילת דימוי" · מטאפורה ← "השוואה בלי מילת דימוי" · האנשה ← "דבר שאינו אדם עושה או מרגיש כמו אדם".

שאלה 2 (4): א. כמו · ב. כדמות.

חלק ב – 30 נק'

שאלה 3 (24): 1. דימוי · 2. האנשה · 3. מטאפורה · 4. דימוי · 5. האנשה · 6. מטאפורה.

שאלה 4 (6): המדומה – השמיים · המדמה – שמיכה ישנה · הצד השווה – אפורים.

חלק ג – 30 נק'

שאלה 5 (8): א. הגעגועים היו קשים וכבדים לה · ב. הגעגועים עדיין שם, אבל קלים יותר.

שאלה 6 (10): ים סוער ← הכיתה · סירת נייר קטנה ← מאיה – המספרת · גלים של צחוק ← הצחוק של התלמידים · נמל ← מקום בטוח – חבר או חברה.

שאלה 7 (6): בפסקה 1 – לא אמרו לה שלום · בפסקה 5 – חייכו אליה · מה השתנה – הרגשות של המספרת.

שאלה 8 (6): א. התחיל לרדת גשם · ב. הזמינה אותה לעמוד איתה מתחת למטרייה.

חלק ד – 30 נק'

שאלה 9 (8): א. "המטרייה הצהובה שלה נפתחה מעל ראשי" (4) · ב. אור וחום, שמחה ותקווה (2 לכל אחת); סימון של "פחד" או "שעמום" – בלי נקודות על אותו סימון).

שאלה 10 (10): הרגשה בהתחלה: בודדה / זרה / עצובה – 1 · ציטוט מתאים + מספר פסקה – 2 · סימון נכון של סוג האמצעי – 1 · הרגשה בסוף: שמחה / שייכת / בטוחה – 1.

ציטוט מתאים + מספר פסקה – 2 · הסיבה: מצאה חברה (תמר) – 3. ציטוט שאינו אמצעי
אומנותי אך מתאים לרגש – 1 מתוך 2.

ציטוטים מתאימים להתחלה: "הגעגועים היו אבן כבדה" (פסקה 1, מטאפורה) · "הבניינים...
לא אמר לי שלום" (פסקה 1, האנשה) · "השמיים היו אפורים כמו שמיכה ישנה" (פסקה 1,
דימוי) · "הכיתה הייתה ים סוער" (פסקה 3, מטאפורה). לסוף: "הבניינים... חייכו
אליי" (פסקה 5, האנשה) · "המטרייה הצהובה הזאת היא הנמל שחיפשתי" (פסקה 4,
מטאפורה) · "האבן... הפכה לחלוק נחל" (פסקה 5, מטאפורה) · "הרחובות הרטובים נצצו
כמו מראות" (פסקה 5, דימוי).

שאלה 11 (12): לכל משפט 4 נק': אמצעי נכון – 3 (דימוי עם "כמו"; מטאפורה בלי מילת
דימוי; האנשה – הגשם עושה פעולה של אדם), התאמה לסיפור ולשון – 1. לדוגמה: "תמר
צחקה כמו פעמונים קטנים" · "החברות שלנו היא בית חם" · "הגשם שר לנו שיר בדרך
הביתה".

בנוס (5): ציור מתאים – 3 · זיהוי נכון של האמצעי – 2.

